

Emir Feridun Çalışkan, Ali Fuad Yasul

Muş Alparslan University, Muş-Turkey
ef.caliskan@alparslan.edu.tr; fuadali@hotmail.com

Abdulhak Halim Ulaş

Atatürk University, Halimulas@gmail.com, Erzurum-Turkey

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.4.1C0674		
ORCID ID	0000-0002-0650-896X	0000-0001-7537-4291	0000-0002-9457-1554

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL DEĞER ALGILARI İLE YAŞAM DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı, öğretmen adaylarının benimsedikleri sosyal değer algıları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca öğretmen adaylarının sosyal değer algıları ve yaşam doyumlarının; cinsiyet, devam ettikleri bölüm, doğum yeri, aile tipi, gelir düzeyi gibi değişkenler açısından farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesinde; Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Okulöncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören toplam 400 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının sosyal değer algılarıyla yaşam doyumları düzeyleri arasında yüksek pozitif ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Değerler Eğitimi, Sosyal Değer, Yaşam Doyumu, Öğretmen Adayları

AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PRE-SERVICE TEACHERS' SOCIAL VALUE PERCEPTIONS AND THEIR LIFE SATISFACTION

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine the relationship between pre-service teacher's social value perceptions and their life satisfaction. In addition, it has been examined whether teacher candidates differ in terms of social value perceptions and life satisfaction in terms of gender, department, place of birth, family type, and income level. In the collection of data process, to measure social value perceptions of pre-service teachers "Multidimensional Social Value Scale", which is developed by Bolat (2013), is used. In order to measure life satisfaction of pre-service teachers "Life Satisfaction Scale", which is developed by Diener, Emmons, Larsen and Griffin (1985) that translated into Turkish by Köker (1991) is used. The sample of the study consist of total 400 pre-service teachers studying in the department of classroom teacher education, Turkish language teacher education, preschool teacher education, social studies teacher education and science teacher education at Faculty of Education Muş Alparslan University. Research shows that, there is high positive correlation between the level of life satisfaction of pre-service teachers and their social value perceptions.

Keywords: Values, Values Education, Social Value, Life Satisfaction, Pre-Service Teachers

How to Cite:

Çalışkan, E.F., Yasul, A.F. ve Ulaş, A.H., (2017). Öğretmen Adaylarının Sosyal Değer Algıları İle Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, **Education Sciences (NWSAES)**, 12(3): 133-146, DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.4.1C0674.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Son birkaç yüzyıldır her geçen gün bilgisi biraz daha artan, ancak bu bilgisini tamamen egemenlik aracı olarak gören ve her şeye hükmetmeye çalışan insanoğlu, bilgi silahını doğru kullanmayıp, bu silahı sadece yaşadığı doğaya değil, aynı zamanda kendi türüne de yöneltmiştir. Diğer bir deyişle insanlık, gücün, silahın ve paranın karşısında yenik düşmüştür. Bunun sonucu olarak insanî değerler üzerinde korkunç bir yıkım söz konusudur. Tarihin hiçbir döneminde benzerine rastlanılmayan bir değerler aşınması ile karşı karşıyadır insanlık. Dolayısıyla yaşadığımız çağın en hayati sorununun sosyal değerlerin yozlaşması veya çökmesidir denilebilir. Bu bağlamda Martin Luther King "Kuşlar gibi uçmayı, balıklar gibi yüzmeyi öğrendik, fakat bu arada çok basit bir sanatı unuttuk. İnsan gibi yaşamak..." diyerek insanca, şahsiyetle, değerlerle ve ilkelerle yaşamının önemini vurgulamıştır.

İnsanlık tarihi boyunca insanlar hem bireysel yaşamlarını hem de sosyal yaşamlarını devam ettirmek, arzuladıklarına kavuşmak, endişe ettiklerinden kurtulmak için kendileri için neyin doğru olduğu neyin yanlış olduğu, bireysel ve sosyal hayatları için ne istedikleri ne istemedikleri konusunda inançlar ve değerler geliştirmişlerdir. İnsan davranışlarına yön veren pek çok faktör olmakla birlikte bunların en önemlilerinin başında değerlerin geldiği düşünülmektedir (Aktepe, 2016). Değer, nesne ve olayların bir toplum, bir sınıf ya da bir insan bakımından taşıdığı önemi belirleyen niteliği ya da başka bir deyişle, bir toplum, bir sınıf ya da bir insan için önem taşıyan nesne ve olaylardır (Türk Dil Kurumu, 2010). Değerler, bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetlerdir. Neyin doğru ve neyin yanlış, neyin iyi ve neyin kötü olduğunu belirlemeye yarayan ölçütler bütünü, paylaşılmış ve genelleştirilmiş tutumlardır (Veuglers ve Vedder, 2003; Çelikkaya 996:168; Şişman, 2002; Yapıcı ve Zengin, 2003).

Kişiler yaşadıkları toplumun bir parçası ve bu toplumla sürekli etkileşim içerisindedir. Bu etkileşim sürecinde bireyler, dinamik bir unsur olarak, bazen nesne bazen de özne konumlarında bulunmaktadır. Yani hem toplumdan etkilenen hem de yaşadığı toplumu etkileyen bir durumu vardır. Topluma ait değer ve ortak temel davranış kalıplarının bireylere aktarılması, bireylerin toplumsallaşmasını, bireyin o toplumun parçası hâline gelmesini sağlamaktadır. Geçmişten gelen kültür birikimine ve değerlere yenilerinin eklenmesiyle beraber, geçmişle gelecek arasında bir köprü kurulmaktadır. Toplumların geleceği, bu köprünün sağlamlığı ve devamlılığıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, geçmişinden kopuk bir toplumun geleceğinden söz edilememektedir (Kolaç, 2010). Toplumların ve insanlığın geleceği, değerleri olan karakterli insanlara bağlıdır. Bu yüzden değerler, normlar ve ahlaki kavramlar giderek önem kazanan, gerek ülkemizde gerekse tüm dünyada tartışılan ve üzerinde durulan kavramlar durumundadır. Eski anlayışa göre insan, bedensel ve psiko-sosyal bir varlıktır; yeni anlayışa göre ise bunların üstünde insanın bir spiritual (manevi-tinsel) boyutu vardır. Çağdaş dönemde insanın bu yönü unutulmuş ya da ihmal edilmiştir. Oysaki insan bilinenden çok daha yüksek ve aşkın bir doğaya sahiptir (Maslow, 1996:24). Karşı karşıya olduğumuz bütün insani ve toplumsal sorunların kökeninde, işte bu eksik insan anlayışına dayalı yetersiz eğitim yatmaktadır. Bir toplumda değerlerin sarsılması ya da yıpranması, o toplumun bireylerini sağlıklı bir gelişmeden yoksun bırakmaktadır. Ne için, hangi amaçla, nasıl yaşadığını bilmeyen ve bulamayan kişilerde "huzursuzluk", "stres", "bıkkınlık", "anlam boşluğu" ortaya

çıkılmaktadır. Bu durumlarda, psikolojide insanın kendinden ve doğadan "yabancılaşmasından", "hayatın donuklaşması" ve "insanın otomatikleşmesi" kavramlarından söz edilmektedir (Hökelekli, 2010). Bütün bilgi ve dikkatlerin günümüzde yalnızca maddi ve bilişsel alana çevrildiği, duygu ve gönül dünyasının ihmal edildiği insanın, parçalanmış olan kendi bütünlüğünü ve anlam dünyasını kurmanın telaş ve arayışı içinde olduğunu söylenebilir. Genel anlamda değerlerin, hayatı daha anlamlı kılan ve insanların yaşamdan haz duymasını sağlayan bir role sahip olduğu iddia edilebilir. Bu noktada değerlerin, psikoloji bilimindeki "yaşam doyumu" kavramıyla ilişkisini incelemek gerekmektedir.

Kendisi ve çevresiyle bir bütün olan birey, zaman zaman var olan düzeni içerisinde, bütünlüğünün ve uyumunun sekteye uğradığı birtakım sıkıntılar ile karşılaşabilmektedir. Özellikle de küreselleşme ile değişen ve dönüşen dünyayla beraber bireyler, kendilerini doğrudan doğruya etkileyen psikolojik sorunlarından daha çok bahsetmeye başlamıştır. Korku, yalnızlık, depresyon, stres, sosyal fobi, tükenmişlik, yabancılaşma, rekabetçilik, benmerkezcilik, yalıtılmışlık gibi sorunlar bunlardan sadece bazılarıdır. Dolayısıyla bireylerin mutlu ve sağlıklı olabilmeleri için kendi yaşamlarındaki etkili olma halini artırmak pozitif psikoloji alanında umut, mutluluk, iyimserlik, affedicilik, iyilik hali, öznel iyi oluş gibi konularda araştırmaların yoğunlaştığı gözlenmiştir (Tümlü ve Receptoğlu, 2013). İlk defa 1961 yılında Neugarten tarafından ortaya atılan yaşam doyumu kavramı, bir bireyin beklentileri ile elinde olanların karşılaştırılmasıyla elde edilen durumu ya da sonucu ifade etmektedir (Karabulut ve Özer, 2003). Yaşam doyumu, bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun biçimde tüm yaşamını pozitif değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bireylerin yaşamına ilişkin algı ve değerlendirmelerini yansıtan yaşam doyumu, toplumun her kesimi için önemli olduğu gibi üniversite öğrencileri için de ayrı bir öneme sahiptir. Üniversite yılları, öğrencilerin yetişkin rollerini denedikleri, çalışma hayatına hazırlandıkları ve yaşamlarına ilişkin değerleri daha fazla idealize ettikleri bir dönemdir (Çivitçi, 2012). Dolayısıyla öğrencilerin bu dönemdeki yaşam doyumlarının kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının sosyal değer algı düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla şu alt amaçlara cevap aranmıştır:

- Öğretmen adaylarının sosyal değer algı düzeyleri nasıldır?
- Öğretmen adaylarının sosyal değer algı düzeyleri cinsiyet, bölüm, doğum yeri, aile tipi, kardeş sayısı, aile ekonomik düzeyi, değişkenleri açısından bir farklılık göstermekte midir?
- Öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeyleri nasıldır?
- Öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeyleri cinsiyet, bölüm, doğum yeri, aile tipi, kardeş sayısı, aile ekonomik düzeyi değişkenleri açısından bir farklılık göstermekte midir?

Çalışmada, "öğretmen adaylarının sosyal değer algı düzeyleri ile yaşam doyumları arasında pozitif bir ilişki vardır" hipotezi test edilmiştir.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırmanın Modeli (Research Model)

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Betimsel araştırmalarda, verilen bir durum olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanmaya

çalışılır. Eğitim alanındaki araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan betimsel yöntem, tarama çalışmasıdır. Korelasyonel araştırmalar ise iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk, 2012:14).

3.2. Çalışma Grubu (Working Group)

Örneklem yapılırken, araştırmacının amaçları doğrultusunda sonuçların genelleme yapılmak istendiği evrenin sınırlandırılıp çalışma evreninin tanımlanması gerekmektedir. Her araştırmacının amacına göre en uygun bir çalışma evreni vardır (Karasar, 2011:111). Bu araştırmacının çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında, Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Sınıf Eğitimi, Okulöncesi Eğitimi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Türkçe Eğitimi ve Fen Bilgisi Eğitimi bölümlerinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinden toplam 400 öğretmenden aday oluşturulmuştur. Bu örneklem, seçkisiz örneklem yöntemlerinden biri olan uygun örneklem tekniğine göre belirlenmiştir. Araştırmaya katılan grup hakkındaki veriler aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bazı değişkenlere göre dağılımı

(Table 1. Distribution of pre-service teacher attending to the survey according to some variables)

Cinsiyet	N	%
Erkek	135	33.7
Kadın	265	66.3
Bölüm	N	%
Sınıf Öğretmenliği	91	22.8
Okulöncesi Öğretmenliği	92	23
Fen Bilgisi Öğretmenliği	43	10.8
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	98	24.5
Türkçe Öğretmenliği	76	19
Doğum Yeri	N	%
Köy-Kasaba	172	43
Şehir	228	57
Aile Tipi	N	%
Çekirdek Aile	257	64.3
Geniş Aile	143	35.8
Kardeş Sayısı	N	%
Tek Çocuk	2	0.5
2-3 Kardeş	61	15.3
4-5 Kardeş	117	29.2
6 ve üzeri	220	55
Aile Gelir Düzeyi	N	%
Düşük	71	17.8
Orta	321	80.2
Yüksek	8	2
Toplam	400	100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 135'i erkek, 265'inin ise kadın olduğu görülmektedir. Bölüm bazında ise, sınıf öğretmenliğinden 91, okul öncesi öğretmenliğinden 92, fen bilgisi öğretmenliğinden 43, sosyal bilgiler öğretmenliğinden 98 ve Türkçe öğretmenliğinden 76 öğretmen aday olmak üzere toplam 400 öğretmen aday çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya katılan grup, doğdukları yer değişkenine göre incelendiğinde 228'si şehirde, 172'si

ise köy veya kasabada doğdukları görülmektedir. Katılımcıların 257'si çekirdek tipli bir aileye sahipken, 143'ü geniş aileye sahiptir. Kardeş sayılarına bakıldığında, sadece 2 birey evin tek çocuğu olduğunu beyan ederken, 61'i 2 veya 3 kardeşe, 117'si 4 veya 5 kardeşe ve grubun %55'ini oluşturan 220 birey ise 6 ve üzeri kardeşlerinin olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan aile gelir düzeylerinin kendi değerlendirmelerine göre ne düzeyde olduğu sorusuna karşılık olarak 71'i düşük, 321'i orta ve sadece 8'inin yüksek bir aile gelirine sahip olduğu görülmüştür.

3.3. Veri Toplama (Data Collecting)

Çalışmada veri toplama aracı olarak öğretmen adaylarının sosyal değer algılarını ölçmek amacıyla Bolat (2013) tarafından geliştirilen "Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği", yaşam doyumlarını ölçmek amacıyla ise Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen, Köker (1991) tarafından Türkçeye çevirisi ve uyarlaması yapılan "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır.

- **Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği:** Bu ölçek Bolat (2013) tarafından geliştirilen bu ölçek, Türk toplumunda geçerliliğini koruyan bazı sosyal değerleri içermekte ve kişilerin sosyal değer düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. 5'li likert tipinde hazırlanan bu ölçme aracında 42 adet sosyal değerler ifadesi yer almaktadır. Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık ortalaması .76 olarak bulunmuştur.
- **Yaşam Doyumu Ölçeği:** Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen "Yaşam Doyumu Ölçeği" (Life Satisfaction Scale), Köker (1991) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, yaşam doyumuna ilişkin beş maddeden oluşmaktadır. Her bir madde 7'li derecelendirilmiş cevaplama sistemine (1:Hiç Uygun Değil-7:Çok Uygun) göre değerlendirilmektedir. Köker (1991) ölçeğin üç hafta arayla uygulanan test tekrar test tutarlılık katsayısının .85 olduğunu saptamıştır. Bu araştırma için ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alfa Katsayısı) .79 olarak bulunmuştur.

3.4. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Ölçeklerden elde edilen veriler SPSS 23 programına girilerek analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Ayrıca İki ölçekten elde edilen sonuçlar arasındaki ilişki Pearson korelasyon analiziyle incelenerek yorumlanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Bu bölümde çalışmada kullanılan anketlerden elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sunulmuştur. Bu bağlamda öğretmen adaylarının sosyal değer algı düzeyleri ve bunun cinsiyet, bölüm, doğum yeri, aile tipi, kardeş sayısı, aile ekonomik düzeyi, değişkenleri açısından bir farklılık gösterip göstermediği, öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeyleri ve bunun yine cinsiyet, bölüm, doğum yeri, aile tipi, kardeş sayısı, aile ekonomik düzeyi değişkeni açısından bir farklılık gösterip göstermediği tablolar halinde incelenmiş ve yorumlanmıştır. Son olarak öğretmen adaylarının sosyal değer algıları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi yapılarak yorumlanmıştır. İlk olarak öğretmen adaylarının çok boyutlu sosyal değer algı düzeyleriyle ilgili analiz verileri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının sosyal değer algılarına ilişkin analiz sonuçları

(Table 2. Analysis results of social value perceptions)

Değişken	N	\bar{X}	S	Max	Min
Çok Boyutlu Sosyal Değer Algı Ölçeği	400	3.9468	.27367	3.19	4.57

Tablo 2 incelendiğinde, ölçeğin değer aralığına göre öğretmen adaylarının sosyal değer algılarının ortalamasının üzerinde ve "oldukça katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmektedir ($\bar{X} = 3.94$). Bu bağlamda elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların toplumun sosyal değerlerine yabancı olmadıkları ve bu değerlerin çoğunu benimsediklerini söylenebilir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre sosyal değer algılarına ilişkin bağımsız örneklem için t-testi sonuçları
(Table 3. Independent sample t-test results on social value perceptions of pre-service teachers according to gender variable)

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	T	P
Erkek	265	3.9399	.27060	.705	.481
Kadın	135	3.9603	.28014		

Öğretmen adaylarının sosyal değer algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Yapılan t testi analizi sonucunda kadın ve erkek katılımcıların sosyal değer algıları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $p > 0.05$.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının devam ettikleri bölüm değişkenine göre sosyal değer algı düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

(Table 4. Results of one-way anova on the level of social value perception according to the participants' attitudes)

Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Ort. Kareleri	F	P
Gruplar Arası	.291	4	.073	970	424
Grup İçi	29.594	395	.075		
Toplam	29.884	399			

Öğretmen adaylarının devam ettikleri bölümlere göre sosyal değer algıları arasında bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda kişilerin devam ettikleri bölümlere bağlı olarak sosyal değer algılarının değişmediği ve istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir, $P > .05$. Ancak en yüksek ortalamaya sosyal bilgiler öğretmenliği ($\bar{X} = 3.98$) en düşük ortalamaya ise sınıf öğretmenliği ($\bar{X} = 3.91$) bölümünün sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Öğretmen adaylarının doğum yeri değişkenine göre sosyal değer algılarına ilişkin bağımsız örneklem için t-testi sonuçları

(Table 5. Independent sample t-test results regarding the social value perceptions of pre-service teachers according to place of birth variable)

Doğum Yeri	N	\bar{X}	S	T	P
Köy-Kasaba	172	3.9550	.26457	.522	.602
Şehir	228	3.9406	.28076		

Öğretmen adaylarının sosyal değer algılarının doğdukları yer değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Yapılan t testi analizi

sonucunda köy veya kasabada doğanlar ile şehirde doğan katılımcıların sosyal değer algıları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $p>0.05$. İstatistiksel olarak anlamlı olmamasına rağmen köy veya kasabada doğanların sosyal değer algı ortalamaları, şehirde doğanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 6. Öğretmen adaylarının aile tipi değişkenine göre sosyal değer algılarına ilişkin bağımsız örneklem için t-testi sonuçları
(Table 6. Independent sample t-test results regarding social value perceptions according to pre-service teachers of family type variable)

Aile Tipi	N	\bar{X}	S	T	P
Çekirdek Aile	257	3.9603	.27878	1.330	.184
Geniş Aile	143	3.9224	.26345		

Öğretmen adaylarının sosyal değer algılarının aile tipi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi analizi kullanılmıştır. Yapılan analizi sonucunda çekirdek aile tipine sahip katılımcıların sosyal değer algıları ortalamaları ($\bar{X}:3.96$), geniş aileye sahip katılımcıların ortalamalarına ($\bar{X}:3.92$) göre daha yüksek olduğu, fakat bu farkın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır, $p>0.05$.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının kardeş sayısı değişkenine göre sosyal değer algı düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları
(Table 7. Results of one-way anova on the level of social value perception according to the number of siblings of pre-service teachers)

Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Ort. Kareleri	F	P
Gruplar Arası	.274	3	.091	.219	302
Grup İçi	29.611	396	.075		
Toplam	29.884	399			

Öğretmen adaylarının kardeş sayısı değişkenine göre sosyal değer algıları arasında bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda kişilerin kardeş sayısına bağlı olarak sosyal değer algılarının istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmektedir, $P>.05$.

Tablo 8. Öğretmen adaylarının aile ekonomik düzeyi değişkenine göre sosyal değer algı düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları
(Table 8. Results of one-way anova on the level of social value perception according to family economic level variance of pre-service teachers)

Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Ort. Kareleri	F	P
Gruplar Arası	.100	2	.050	.668	513
Grup İçi	29.784	397	.075		
Toplam	29.884	399			

Öğretmen adaylarının aile ekonomik düzeyi değişkenine göre sosyal değer algıları arasında bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda kişilerin kardeş sayısına bağlı olarak sosyal değer algılarının istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmektedir, $P>.05$.

Tablo 9. Öğretmen adaylarının yaşam doyumlarına ilişkin analiz sonuçları
(Table 9. Results of analysis on life satisfaction of pre-service teachers)

Değişken	N	\bar{X}	S	Min	Max
Yaşam Doyumu Ölçeği	397	3.8861	1.3736	1	7

Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ortalama puanlarına bakıldığında, ölçeğin ortalamasına yakın bir düzeyde ($\bar{X} = 3.886$) puan aldıkları görülmektedir. Bu sonuca göre katılımcıların "orta düzeyde" bir yaşam doyumuna sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 10. Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre yaşam doyumlarına ilişkin bağımsız örneklem için t-testi sonuçları
(Table 10. t-Test results for independent sampling of life satisfaction of pre-service teachers according to gender variable)

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	T	P
Kadın	257	4.0697	1.36974	3.815	.000
Erkek	140	3.5218	1.31191		

Öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Yapılan t testi analizi sonucunda kadın ve erkek katılımcıların yaşam doyum puanları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=3.815$; $p<0.05$). Söz konusu farklılık kadın cinsiyetli katılımcıların lehinedir.

Tablo 11. Öğretmen adaylarının devam ettikleri bölüm değişkenine göre yaşam doyumlarına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları
(Table 11. Results of one-way anova on life satisfaction according to participant's variability of continuing pre-service teachers)

Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Ort. Kareleri	F	P
Gruplar Arası	8.729	4	2.182	1.158	.329
Grup İçi	738.445	392	1.884		
Toplam	747.174	396			

Öğretmen adaylarının devam ettikleri bölüm değişkenine göre yaşam doyum puan ortalamaları arasında bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 11 incelendiğinde, öğretmen adaylarının yaşam doyum ortalamalarının öğrenim gördükleri bölümlere göre anlamlı bir şekilde değişmediği görülmektedir, $p>.05$.

Tablo 12. Öğretmen adaylarının doğdukları yer değişkenine göre yaşam doyumlarına ilişkin bağımsız örneklem için t-testi sonuçları
(Table 12. t-Test results for independent sampling of life satisfaction according to place variants of pre-service teachers)

Doğum Yeri	N	\bar{X}	S	T	P
Köy-Kasaba	170	3.7141	1.34505	2.170	.031
Şehir	227	4.0150	1.38358		

Öğretmen adaylarının doğdukları yer değişkenine göre yaşam doyum ortalama puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Yapılan t testi analizi sonucunda köy veya kasabada doğanlar ile şehirde doğan katılımcıların yaşam doyum puanları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=2.170$, $p<.05$). Analiz sonucuna göre şehirde doğan

katılımcıların yaşam doyum puanları ortalamaları köy veya kasabada doğanlarinkine göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 13. Öğretmen adaylarının aile tipi değişkenine göre yaşam doyumlarına ilişkin bağımsız örneklem için t-testi sonuçları (Table 13. t-test results for independent sampling of life satisfaction of pre-service teachers according to family type variable)

Aile Tipi	N	\bar{X}	S	T	P
Çekirdek Aile	256	3.9578	1.38352	1.402	.162
Geniş Aile	141	3.7560	1.35057		

Öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeylerinin aile tipi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi analizi kullanılmıştır. Yapılan analizi sonucunda çekirdek aile tipine sahip katılımcıların yaşam doyum ortalamaları ($\bar{X} = 3.957$), geniş aileye sahip katılımcıların ortalamalarına ($\bar{X} = 3.756$) göre daha yüksek olduğu fakat bu farkın anlamlı olmadığını görmektedir, $p > .05$.

Tablo 14. Öğretmen adaylarının kardeş sayısı değişkenine göre yaşam doyum düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları (Table 14. Results of one-way anova on level of satisfaction of life according to the number of siblings of pre-service teachers)

Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Ort. Kareleri	F	P
Gruplar Arası	24.957	3	8.319	.527	.004
Grup İçi	722.21	93	1.838		
Toplam	747.17	396			

					%95 Ortalama İçin Güven Aralığı			
	N	X	S.D	Std. Hata	Alt Sınır	Üst Sınır	En Düşük	En Yüksek
Tek Çocuk	2	3.00	.2828	.2000	.4588	5.541	2.80	3.20
2-3 Kardeş*	61	4.31	1.357	.1738	3.9638	4.659	1.00	6.20
4-5 Kardeş	117	4.05	1.289	.1192	3.8203	4.292	1.20	7.00
6 ve Üzeri*	217	3.68	1.392	.0945	3.4967	3.869	1.00	7.00
Toplam	397	3.88	1.373	.0689	3.7506	4.021	1.00	7.00

Öğretmen adaylarının ailelerindeki kardeş sayısı değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri arasında bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda katılımcıların sahip oldukları kardeş sayısı değişkenine göre, 2 veya 3 kardeşe sahip olan katılımcılar ile 6 ve üzeri kardeşe sahip olan katılımcıların yaşam doyumları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=4.527$, $P<.05$). Bu bağlamda yaşam doyum ortalamaları incelendiğinde, ailedeki tek çocuk olan bireyler ile 6 ve üzeri kardeş sayısına sahip katılımcıların en düşük ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. 2 veya 3 kardeşe sahip katılımcılar ise en yüksek ortalamaya sahiptir.

Tablo 15. Öğretmen adaylarının aile ekonomik düzeyi değişkenine göre yaşam doyum düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları
(Table 15. Results of one-way anova on the level of satisfaction of the pre-service teachers according to family economic level variable)

Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Ort. Kareleri	F	P
Gruplar Arası	29.840	2	14.920	8.195	0.00
Grup İçi	717.333	394	1.821		
Toplam	747.174	396			

%95 Ortalama İçin Güven Aralığı

	N	X	S.D	Std. Hata	Alt Sınır	Üst Sınır	En Düşük	En Yüksek
Düşük*	71	3.312	1.2805	.1519	3.0096	3.615	1.00	5.80
Orta*	318	4.000	1.3551	.0759	3.8511	4.150	1.00	7.00
Yüksek	8	4.425	1.7085	.6040	2.9966	5.853	1.80	6.20
Toplam	397	3.886	1.3736	.0689	3.7506	4.021	1.00	7.00

Öğretmen adaylarının aile ekonomik düzeyi değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri arasında bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda kişilerin aile ekonomik düzeyine bağlı olarak düşük ve orta gelirli ailelere mensup katılımcıların sosyal değer algılarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($F=8.195$, $P<.05$). Sonuçlara göre gelir düzeylerini orta olarak değerlendiren katılımcıların yaşam doyum ortalama puanları ($\bar{X} = 4.000$), kendilerini düşük gelirli olarak değerlendiren katılımcıların ortalama puanlarından ($\bar{X} = 3.312$) yüksek bulunmuştur. Bu sonuç bağlamında ekonomik gelirin bireylerin yaşam doyumlarını etkilediği yorumu yapılabilir.

Tablo 16. Öğretmen adaylarının sosyal değer algı düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki korelasyon sonuçları
(Table 16. correlation results between teacher candidates' levels of social perception and level of satisfaction)

Değişkenler	N	r	p
Sosyal Değer Algıları	397	.151**	.002
Yaşam Doyum Düzeyleri			

Sosyal değer algıları ölçeğinden alınan puanlar ile yaşam doyum düzeyleri puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Bu analizin sonucunda, puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=.151$; $p<.05$). Dolayısıyla bireylerin sosyal değer algıları yükseldikçe yaşam doyum düzeyleri de artmaktadır. Bu sonuca göre, öğretmen adaylarının sosyal değer algı düzeylerine bakılarak, yaşam doyumları düzeylerindeki varyansın %22.80'i (r^2) açıklanabilmektedir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER (DISCUSSION, CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS)

Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının sosyal değer algılarının "oldukça katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmektedir. Yapıcı ve Zengin (2003) Spanger değer sınıflamasına göre ortaya çıkan insan tiplerinde "sosyal değerleri" benimseyen insanların "kültürel, ahlaki ve dini tutumlarının kuvvetli olduğu" belirtmiştir. Öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi isimli çalışmalarında Altunay ve

Yalçınkaya (2011) da öğretmen adaylarının değer alanlarını yüksek düzeyde benimsediklerini sonucuna ulaşmıştır. Benzer sonuçlara Bolat (2011) ve Uyguç'un (2003) çalışmalarında da rastlanılmaktadır. Toplumun önemli dinamiklerinden olan üniversite öğrencilerinin, yaşadıkları toplumun değerlerini benimsemeleri, o toplumun sosyal yapının temellerinin ve bütünlüğünün sağlamlığına işaret etmektedir.

Öğretmen adaylarının sosyal değer algılarının cinsiyet, devam ettikleri bölüm, doğdukları yer, aile tipi, kardeş sayısı, aile ekonomik düzeyi değişkenlerine göre, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, bu çalışmaya benzer ve farklı sonuçları olan sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bolat (2011) öğrencilerin sosyal değerlere ilişkin görüşlerini incelediği tezinde, kız öğrencilerin görüşlerinin erkek öğrencilerin görüşlerine göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Coşkun ve Yıldırım (2009) ise üniversite öğrencilerinin değer düzeylerini bazı değişkenler açısından incelediği araştırmasında üniversite öğrencilerinin değerlere sahip olma noktasında, kız öğrencilerin düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu, ailenin gelir düzeyi ve yaşamın çoğunlukla geçtiği yer değişkenlerine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Fakat Sarı'nın (2005) öğretmen adayları üzerine yaptığı değer araştırmasında erkeklerin kızlara göre daha yüksek değer düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu farklı sonuçlar, konu ile ilgili yeni çalışmaların yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Diğer bir değişken olan aile ekonomik düzeyi ile ilgili literatür incelendiğinde, Bolat (2011) da bu çalışmayla benzer şekilde meslek yüksek okulu öğrencilerinin ailelerinin gelirlerine göre sosyal değerlere ilişkin görüşlerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum, sosyal değer algılarının bireylerin ekonomik koşullarıyla doğrudan ilişkili olmadığı, aile gelir düzeylerinin düşük ya da yüksek olmasından bağımsız olarak bireylerin toplumun değerlerini benimseyebildiğini göstermektedir.

Öğretmen adaylarının Yaşam Doyum Ölçeği'ne göre "orta düzeyde" bir yaşam doyumuna sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarından kadın cinsiyetinde olanların yaşam doyum puanları ortalamaları erkek katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur. Yaşam doyumunu ile ilgili farklı anket formlarıyla yapılan çeşitli araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Dost (2007), Cenkseven ve Akbaş'ın (2007), Gündoğar (2007), Uncu (2008), Yılmaz (2009), Şahin, Zade ve Direk (2009), Güney Gedik (2010), Uz Baş (2011), Reçepoğlu (2013), Baş ve Hamarta (2015) tarafından yapılan ve yaşam doyumlarının araştırıldığı çalışmalarla bu çalışmanın bulguları benzerlik göstermekte; katılımcıların ortalama düzeyde bir yaşam doyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Yaşam doyumunun farklı değişkenlere göre incelediği bu araştırmalarda kızların yaşam doyum puan ortalamaları, erkeklerin yaşam doyum puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Chow'un ise 2005'te üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu incelediği araştırmasında yaşam doyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığını saptamıştır.

Öğretmen adaylarının yaşam doyum ortalamalarının öğrenim gördükleri bölümlere ve aile tiplerine göre anlamlı bir şekilde değişmediği görülmektedir. Bu bulgu Reçepoğlu (2013) ve Şahin, Direk ve Zade (2009) tarafından yapılan araştırmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla bölümler arası farklılıklar ve aile tiplerinin yaşam doyum düzeylerini doğrudan etkilemediği sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak bu değişkenler açısından daha fazla incelemeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Öğretmen adaylarının doğdukları yer değişkenine göre şehirde doğan katılımcıların yaşam doyum puanları ortalamaları, köy veya

kasabada doğanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Buradan hareketle yaşam doyum düzeylerinin sosyo-ekonomik olanakların şehirlerde doğan katılımcıların lehine farklılaştığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının ailelelerindeki kardeş sayısı değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri 2 veya 3 kardeşe sahip olan katılımcılar ile 6 ve üzeri kardeşe sahip olan katılımcıların yaşam doyumları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ailenin tek çocuğu olan katılımcılar ile 6 ve üzeri kardeş sayısına sahip katılımcılar en düşük yaşam doyum ortalamalarına sahiptirler. 2 veya 3 kardeşe sahip katılımcılar ise en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu sonuca göre ailesinin tek çocuğu olan bireyler ile 6 ve üzeri kardeş sayısına sahip bireyler yaşam doyumunu olumsuz etkilemektedir. Bir ailede kardeş sayısının çok fazla olması bireylerin ebeveynlerinin her birine ayırdıkları zaman, ilgi, alanının belki de ekonomik desteğin azalması anlamına geleceğinden, bu durum yaşam doyum düzeylerinin düşük olmasına neden olabilir. Diğer taraftan ailenin tek çocuğu olan bireylerin de bazı dezavantajlı durumları olabilmektedir. Örneğin Gavas Aslan yayınladığı makalesinde şunları söylemektedir: "Anne babalar tek çocuk sahibi olduklarında daha koruyucu olurlar ve bu durum, "hayır" deme yetisini kaybettikleri sürece çocukların dezavantajı olmaktadır. Ancak ilgi odağı olmaları, ailenin çocukla çocuklaşması, ebeveyn tutumlarını en aza indirmesi, yani disiplin anlayışının çocuğa göre şekil değiştirmesi çocuğun dış dünyada zorlanmasına, sosyal ilişkilerde "sudan çıkmış balık" olmasına sebep olmaktadır." Bu bakımdan, ailelerinin tek çocuk üzerindeki koruyucu, aşırı ilgili ve disiplinsiz tutumu bireylerin yaşam doyum düzeylerinde negatif bir şekilde etkileyebilir.

Öğretmen adaylarının aile ekonomik düzeyi değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri arasında, düşük ve orta gelirli ailelere mensup katılımcıların sosyal değer algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre, gelir düzeylerini orta olarak değerlendiren katılımcıların yaşam doyum ortalaması puanları, düşük gelirli olarak değerlendiren katılımcıların ortalaması puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç bağlamında ekonomik gelirin bireylerin yaşam doyumları açısından önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu bulguya benzer bir şekilde Moller (1996), Chow (2005), Paolini, Yanez ve Kelly (2006) ve Tuzgöl Dost (2006) da yapmış oldukları çalışmalarında, aile ekonomik durumunun bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri açısından olumlu etkilediği sonucuna varmışlardır.

Araştırma kapsamında şu öneriler yapılabilir:

- Bu araştırma eğitim fakültesindeki öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Farklı okul türleri ve öğrenciler üzerinde de benzer araştırmalar yapılabilir.
- Değerlerin kazandırılmasında ve korunmasında ailenin önemi unutulmamalıdır. Öğretmenler ve ebeveynler, bireylerin sosyal ilişkilerini artırmaları için teşvik etmelidir.
- Okulöncesienden yükseköğretime kadar eğitimin her kademesinde ders programları sosyal değerleri vurgular nitelikte düzenlenip uygulanmalıdır.
- Üniversiteler, öğrencilerin ekonomik sıkıntılarını gidermek amacıyla burs hizmetlerine daha fazla kaynak ayırmalıdır.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma 6-8 Nisan 2017 tarihlerinde Alanya-Antalya'da gerçekleştirilen Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi'nde sözlü bildiri şeklinde sunulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Aktepe, V. ve Tahiroğlu, M., (2016). Değerler Eğitimi Yaklaşımları ve Etkinlik Örnekleri, Akademik Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 42, 361-384.
- Altunay, E. ve Yalçınkaya, M., (2011). Öğretmen Adaylarının Bilgi Toplumunda Değerlere İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 1(1), 5-28.
- Aydın, M., (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. Değerler Eğitimi Dergisi, 1(3), 121-144.
- Baş, V. ve Hamarta, E., (2015). Üniversite Öğrencilerinde Değerler ve Yaşamın Anlamı Arasındaki İlişki. Değerler Eğitimi Dergisi, 13(29), 369-391.
- Bolat, Y., (2013). Bir Değer Ölçme Aracı: Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği. Turkish Journal of Education, 2(4).
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cenkseven, F. ve Akbaş, T., (2007). Üniversite Öğrencilerinde Öznel Ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(27), 43-65.
- Chow, H.P.H., (2005). Life Satisfaction among University Students in a Canadian Prairie City: A Multivariate Analysis. Soc Indic Res, (70)139-150.
- Çelikkaya, H., (1996). Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Çivitçi, A., (2012). Üniversite Öğrencilerinde Genel Yaşam Doyumu ve Psikolojik İhtiyaçlar Arasındaki İlişkiler. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2).
- Çoşkun, Y., ve Yıldırım, A.G.A., (2009). Üniversite Öğrencilerinin Değer Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından incelenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1).
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., and Griffin, S., (1985). The Satisfaction with Life Scale. Journal of Personality Assessment, 49(1), 71-75.
- Dost, M.T., (2007). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(22), 132-143.
- Gündoğar, D., Gül, S.S., Uskun, E., Demirci, S., ve Keçeci, D., (2007). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi. Klinik Psikiyatri, 10(1), 14-27.
- Güney Gedik, E., (2010). Sınıf Öğretmenlerin Değer Yönelimlerinin ve Öğrencilerine Aktarmak İstedikleri Değerlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi.
- Hökelekli, H., (2010). Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimi. Eğitime Bakış Dergisi, 6(18), 4-9.
- Karabulut, Ö.Ö. ve Özer, M., (2003). Yaşlılarda yaşam doyumunu. Geriatri, 6(2), 72-74.
- Karasar, N., (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemi. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kolaç, E., (2010). Türkçe derslerinde Yunus Emre'nin öğretileri yoluyla değerler eğitimi. X. Uluslararası Yunus Emre Sevgi Bilgi Şöleni. (06-08 Mayıs 2010), Osmangazi Üniversitesi Yunus Emre Araştırma Merkezi ve Türk Dil Kurumu Başkanlığı, Eskişehir.

- Köker, S., (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Maslow A. ve Dinler, H., (1996). Değerler ve Doruk Deneyimler (Çev. H. Koray Sönmez), Kuraldışı Yayınları, İstanbul, ss.24.
- Moller, V., (1996). Life Satisfaction and Expectations for The Future in Sample of University Students: A Research Note. South African Journal of Sociology, 27(1), 109-125.
- Paolini, L., Yanez, A.P. ve Kelly, W.E., (2006). An Examination of Worry and Life Satisfaction among College Students. Individual Differences Research, 4(5), 331-339.
- Recepoğlu, E., (2013). Öğretmen Adaylarının Yaşam Doyumları İle Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) Özel Sayı (1), 311-326.
- Sarı, E., (2005). Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi Örneği. Değerler Eğitimi Dergisi, 3(10), 73-88.
- Şahin, F.S., Zade, B.M., ve Direk, H., (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Yaşam Doyum Düzeyleri. L Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultay'ında bildiri olarak sunuldu. (01-03.Ekim). Ege Üniversitesi. İzmir.
- Tuzgöl Dost, M., (2006). Subjective Well-Being among University Students. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31, 188-197.
- Tümlü, G.Ü. ve Recepoğlu, E., (2013). Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 3(3), 205-213.
- Uncu, Ü., (2008). Öğretmen ve Eğitim Yöneticilerinin Değer Yönelimlerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi (İstanbul İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Uz Baş, A., (2011). Investigating Levels and Predictors of Life Saticfaction Among Prospective Teachers. Eurasian Journal of Educational Research, 44, 71-88.
- Veugelers, W. and Vedder, P., (2003). Values in Teaching. Teachers and Teaching: Theory and Practice, 9, 377-389.
- Yapıcı, A., ve Zengin, S.Z., (2003). İlâhiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Tercih Sıralamaları Üzerine Psikolojik Bir Araştırma: Çukurova Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Örneği. Değerler Eğitimi Dergisi, 1(4), 173-206.
- Yılmaz, E., (2009). Öğretmenlerin Değer Tercihlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Değerler Eğitimi Dergisi, 7(17), 109-128.
- <http://www.goruspsikoloji.com/makaleler/43-tek-%C3%A7ocuk-psikolojisi.html>.